

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Horologium Spirituale Scholasticorum Societatis Jesu

Dirckinck, Johann

[Osnabrugi, 1696

III. Pro Scholasticis Societatis studia recolentibus.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55025](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55025)

INSTRUCTIO III.

Pro Scholasticis Societatis, tam
Philosophica, quàm humaniora
studia repetentibus.

S. I.

*Aurea monita diligenter ob-
servanda.*

Monitum I. sit, quod P. Balthasar Al-
varez Collegii Salmanticensis Re-
ctor suis inculcabat Scholasticis: scilicet
*oportere Spiritum cum literis conjungere,
virtutem cum scientia. Hæ, inquebat c. 29,
vitæ, sunt gemina illæ arbores paradisi; arbor
vitæ, & arbor scientiæ: hæ sunt duo lumina-
ria, toti mundo lucentia, luminare majus &
luminare minus, quorum alterũ sine altero
nequit subsistere: Litera enim (Sola) occi-
dit; spiritus autem vivificat. 2. Cor. 3.
Scientia (Sola) inflat: charitas autem edi-
ficat. 1. Cor. 8. Hactenus, agebat, quidam
P. Provincialis, Scholasticis, è Tirocinio
ad studia recolenda discedentibus: decli-
nare didicistis, peccata scilicet & imperfe-
ctiones; nunc discendum est conjugare,
virtutem cum scientia.*

Mo-

Methodus conjungendi virtutem scientiæ. 53

Monitum II. Methodum verò virtutem cum scientia conjungendi præclare tradit, optimus Scholasticus Joannes Bergmannus, pag. vitæ 247. ita scribens: *Bonus Scholasticus Societatis Jesu* 1. Præter gloriam Dei & animarum fructum, nihil intendat. 2. Sit devotus & addictus orationi gratiâq; proficiendi sæpe petat. 3. Solidarum virtutum & religiosa vita amore flagret. 4. Examen generale & particulare diligenter exerceat. 5. Sacro quotidie devotissime intersit, & devotè octavo quoq; die communicet. Hæc enim vehementer cordi habuisse S. P. Ignatium, dum Parisiis studeret, refert Maffæus L. I. c. 19.

Monitum III. Modum quoque, vice versa, conjungendi scientiam cum virtute idem ex Scholasticorū Regulis hisce verbis exponit. 1. Persuadeat sibi, quod studere secundum mentem Societatis sit magni meriti. 2. Quoad genus studiorum & Præceptores indifferentem se exhibeat. 3. Serio & constanter animum ad studia adjiciat. 4. Præfixam temporis divisionem exactè servet. 5. Nullos nisi à Præside præscriptos Libros usurpet. 6. In audiendis, prævidendis,

re-

*Monita & methodus
repetendis, examinandis lectionibus, aliisque
componendis, omnem assiduitatem ac dili-
gentiam impendat. Hac ratione literas cum
spiritu conjunget.*

Monitum IV. Cùm Novellus Religio-
sus Societatis ex Tirocinio ad Collegium
missus, in illa loci, rerum & Collegarum
mutatione seipsum subinde non capiat, &
primum spiritum perdendi pericula adeat;
ne id accidat: hæc quæ sequuntur moni-
ta, tanquam antidota efficacissima adhi-
beat: statuaturq; à primo suo spiritu & fer-
vore, consuetisque exercitiis pietatis, ac bo-
nis consuetudinibus & observantiis, in No-
vitiatu haustis, nec latum quidem unguem
deflectere.

Monitum V. Primò igitur, methodum
orandi, meditandi, legendi, colloquendi,
agendi cum Patre Spirituali, examinandi
conscientiam, formandi intentiones, pec-
cata expiandi, synaxin adeundi, exercendi
virtutes obedientiæ, paupertatis, mortifi-
cationis, charitatis fraternæ & humilitatis,
quam in Novitiatu didicit, firmissimè te-
neat, indies perficiat, atq; ad ultimum usq;
spiritum non dimittat. Quemadmodum
enim

conjungendi virtutem cum scientia. 55

enim opitex aut studiulus artem aut scientiam non discit pro solo studii tempore, sed pro tota reliquâ vita, sic & Societatis Novitius.

Monitum VI. Actiones externæ & adia-
phoræ, aliæ communes sunt Novitiis cum
Collegis: aliæ solis propriæ Collegis.
Communes sunt, edere, bibere, dormire,
officia publica in refectorio & culina, aut
privata in cubiculo, aut exercitia quædam
corporalia & humilia. Et has actiones
Scholasticus studia recolens eodem pror-
sus modo obeat, quo ea obeunda didicit
in Novitiatu. Actiones Collegis propriæ
sunt, quas de novo primùm assumit, ut
vacare literis, legere, componere, scribere,
disputare: & his applicet tantùm illum
modum, quem in Novitiatu didicit operi-
bus externis adhibendum, eandem inten-
tionem, modestiam, resignationem, aliâs-
que virtutes. Quâ igitur curâ & perfectio-
ne invigilavit spiritui suo in Tirocinio, le-
gendo, scribendo; eâdem invigilet salutis
& perfectioni alienæ, legendo studendo.
Quâ perfectione legebat libros spirituales
in Tirocinio; eâdem legat studiis suis oppor-
tunos

tunos in Collegio. Quâ simplici ate & indifferentiâ se suâque curæ Dei & Superiorum concredebat in Tirocinio, eâdem utatur in Collegio. Quâ resignatione ac mansuetudine exspectabat, acceptabâtque officia in singulas, alternâsq; hebdomadas in Tirocinio; eâdem illa exspectet in Collegio. Qua curâ excubabat in minimas mortificandi, abnegandi, humiliandique sui, charitatis aut obedientiæ occasiones in Tirocinio, eâdem excubet in Collegio. Et sic omne prorsus fervoris primi minuendi periculum evadet; imò seipsum indies perficiet.

Monitum VII. Non imaginetur sibi jam omnia bella esse finita; jam satis datum observantiæ, durioriq; vitæ: jam sibi licere Custodibus procul vivere: jam sibi majorem libertatem, dissolutionemque competere; permissumque in regularum & disciplinæ observantiam impune peccare: hoc enim esset initium præcipitii, hoc esset paulatim effici juveniculum indomitum: hoc esset tradi in reprobum sensum, & in animum irreverentem & infrunitum; quo quid damnabilius?

Monitum VIII. Meminerit se esse velut chartam candidam, ceram mollem, aut tabulam ralam, in qua vel aurei virtutum, vel atrii vitiorum, libertatis, laxitatisque characteres depingi queant, tota vitâ sequente vix delendi. Attendat proinde & videat cui se permittat, & non cujusvis, sed potiùs Superioris, aut Patris Spiritualis ductum sequatur, qui Dei locum tenent; ne fortè alios incautè sequendo, velut cæcus cæcum, ambo in foveam cadant.

Monitum IX. Ternis hisce fundamentis, totum suum ædificium spirituale superstruat; iisque immobiliter inhæreat. 1. Ardentem & inconcussam vocationis suæ amorem semper retineat, & si insperata quædam, arudaque objecta occurrant, ne diaboli tentatione accedente præcipitetur, candidè ea Superiori aperiat, & facilè victor erit. 2. Ardentem & robustum amorem perfectionis, famémq; insatiabilem omnigenæ virtutis constanter conservet, ne vitia latentia reviviscant, & Caro, Mundus ac Diabolus Spiritui prævaleat. 3. Haustæ in Tyrocinio institutioni, piisq; consuetudinibus, animo tam obfirmato, resolutóq;

inhæreat ; ut nec ullâ verecundiâ , nec di-
 cteriiis ullis, jocisve ab iis absterreatur: sed
 veluti Marpesia cautes perstet, nec eru-
 bescat Christum & Evangelium : Sic vel
 irrisorem admiratione complebit.

Monitum X. Non sinat se aut affectu
 vehementiore , aut æmulatione , aut Dæ-
 monis fraude ita absorberi studiis, ut tem-
 pore exercitiorum spiritualium, medita-
 tionis, orationis, examinis, animum occu-
 pet , aut ad ea decurtanda , temporisve
 ordinem invertendum inducat. Ingens
 enim inde nascitur damnum spiritûs, &
 inimici lucrum. *Quarite primùm regnum
 Dei & justitiam ejus, & hæc omnia adji-
 cientur vobis.*

Monitum XI. Si fortè notet in Colle-
 garum aliquo defectum quendam, exem-
 plum minùs bonum, regulæ transgressio-
 nem, factâve seniori cuidam immunita-
 tem, dispensationem, exemptionem, con-
 niventiam Superiorum, laxitatem, com-
 moditatem, superfluitatem. Interpretetur
 in meliorem partem, nec statim damnet.
Nolite judicare. Nec illico idem sibi quo-
 que licere arbitretur, sed optimum quém-
 que

que sequatur, apum more è floribus mel,
non venenum fugat.

Monitum XII. Conversationem cum
externis devitet, & familiaritatem cum
adolescentibus curæ suæ ab obedientia
non commissis. Atq; in omni conversatio-
ne cautus sit, ac tuta timeat, ne ruinæ oc-
casior em præbeat.

Monitum XIII. Conversationem quoq;
cum Consanguineis fugiat: solent nonnulli
novelli religiosi initio inviti illos accedere;
sed sensim hæc hausta in Tirocinio pia re-
pugnãtia minuitur, ac deniq; omnino tolli-
tur, conversatio dulcescit, amor sensualis
reviviscit, & sic spiritus in tepefcit, & ani-
ma religiosa rursus Mundo, carni, & san-
guini agglutinatur, pristinisq; tum amori-
bus & desideriis, tum curis & sollicitudini-
bus irretitur.

Monitum XIV. Cubiculi sui Scho-
lasticus studia recolens amator sit, extra
illud, absq; necessitate in ambulacris, lo-
cisq; publicis non hæreat; nec aliis forte
loquentibus sese adjungat. Hac ratione,
multa inutilia non audiet, silentium non
violabit, tempus pretiosum non perdet,
sed officio suo probè fungetur. *Me-*

Monitum XV. Ubi primum Collegium aliquod intraverit, recolligat se aliquot diebus, & qualiter in eo vitam suam instituere debeat, dispiciat, certa tempora piis exercitiis designet, omniaque ordinet, tempora, loca, occupationes, occasiones. 2. Cum Superiore, Patre Spirituali & Professore notitiam contrahat, & ab his dirigi postulet & instrui. 3. Libellos suos è Tirocinio collatos & proposita relegat. 4. Ab initio statim virtutis & disciplinae Religiosæ studium profiteatur, etiam in minimis & obviis rebus. 5. Curiositatem sciendi, videndiq; inutilia caveat; ac deinceps partitionem temporis accuratè servet, & omnibus etiã minimis particulis temporis occupationem bonam adnumeratam habeat, quæ vel doctrinam vel pietatem redoleat. *Vide P. Gasp. Drutzbiczki, de vit. nov. relig.*

§. II.

Prava dictamina cavenda.

Scholasticus, studiis repetitis, Collegium recenter ingressus, sequentia, non scholæ Christi, sed Anti-Christi caveat

veat prava dictamina ; nec ea vel sibi ipsi efformet, nec ab aliis temerè hauriat ; sed ea tanquam pestifera & diabolica principia, exemplo Christi Sathanam confutantis, refellat.

Dictamen I. Non sum amplius Novitius. Huic Scholasticus opponat illud S. Antonii Abbatis : *Admoneo vos, ó viscera mea ! ne tanti temporis laborem repente perdati ; Hodie vos religiosum statum arripuisse arbitramini.*

Dictamen II. Non tanto rigore opus est in Collegio, quantus exigebatur in Tirocinio. Reponenda communis parcœmia : *Ubi rigor, ibi vigor, ubi vigor, ibi perfectio, major autem perfectio in Collegio, quàm Tirocinio exigitur.*

Dictamen III. Rigor continuus obest valetudini ; arcus semper tensus facile rumpitur, nullum violentum perpetuum. Regerat Scholasticus illud Bergmanni : *Disrumpar potius, quàm vel minimam ordinationem, aut regulam voluntarie sanitatis gratiâ transgrediar. Religio est perpetua naturæ violentia.*

Dicta-

Dictamen IV. Regula sub peccato non obligat, consilii non præcepti est. Respondeat cum cœli incolis Apoc. 4. *Dignus es Domine Deus noster accipere gloriam & honorem & virtutem.* Etiam absq; obligatione: hoc liberale, alterum servile est.

Dictamen V. Regula non scrupulosè & pueriliter ad literam, more Novitiorum; sed libere & liberaliter ad sensum & usum explicanda est. Verum oggerat sibi Scholasticus, quod Deus olim S. Francisco ingeminabat: *Francisce ad literam, ad literam.* Quis te regularum interpretem constituit?

Dictamen VI. Licet hoc aliis, cur non mihi? habent & alii intellectum, doctrinam, probitatem. Reponat illud Christi: *Quid ad te, tu me sequere?* Attende tibi & regulæ: non venisti homines sequi, sed Christum.

Dictamen VII. Utinam non essent peccata graviora, nec transgressiones nocentiores his vel illis! Respondeat: *Qui spernit modica, paulatim decidet.*

Dictamen VIII. In istis minutiis vera sanctitas sita haud est; sed in virtutibus so-

solidis. Reclamet novellus Religiosus cum Christo. Luc. 16. *Qui fidelis est in minimo, & in majori fidelis est: & qui in modico iniquus est & in majori iniquus est.* Hæc minima aliis jam solidatis fortasse necessaria non sunt, at mihi infirmo unicè.

Dictamen IX. Indecens est, ut Tiro veteranos reformare velit. Respondeat, non reformare quenquam volo, sed nec deformari à quoquam patiar.

Dictamen X. Vita communis tenenda, singularitates vitandæ, ne exoticus habeat & aliis displiceam. Reponat: *Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem,* ad Gal. 1. Non ad exempla, sed ad regulas vivendum est; vita communis est ire, non quâ multi eunt; sed ire, quâ omnes debent.

Dictamen XI. In Societate plùs pro sunt docti & magnorum talentorū, quàm Sancti & modesti. Sed opponat se cum S. Fundatore & universa Societate, præcipiente, ut omnes ejus Filii in solidarum, perfectarumq; virtutum studium incumbant, & in iis majus momentum esse ducant, quàm in ullis bonis externis, donisq; naturalibus,

cum

Monita pro renuntiatione cum illa interiora sint, ex quibus vim & efficaciam ad hæc exteriora promanare oportet.

Ex quibus omnibus Scholasticus Collegium ingressus vel ad studia recolenda, vel ad docendum, statuat haustus in Novitiatu fundamentis firmissimè inhære, omnibúsq; dictaminibus, obstaculis ac respectibus perruptis, statim initio vitæ accuratæ specimen præbere, identidem cum Jobo sibi proponens: *Justificationem, quam cæpi tenere, non deseram. c. 27.* Et cum Joanne Bergmanno clarissimo Scholasticorum sidere: *Non erubescam facere omnia illa, quæ doctus sum in Novitiatu.*

S. III.

Monita pro renuntiatione bonorum temporalium, Repetentibus observanda.

QUadriennem ab ingressu Societatis bonorū possessionem censuit Congregatio VII. Dec. 17. Scholasticis nostris permittendam, juxta ordinationem Patris nostri Claudii. In cujus temporis prorogatione nulli præterquam Patri Generali, idque

que ex gravi causa dispensare liceat. Expleto autem quadriennio, modò vicefimum ætatis annum attigerit, & in vocatione stabilis persistat, ex Reg. 88. Provinc. Scholastico bona abdicanda sunt: quod ut secundū Regulas perfectionis & mentem S. Fundatoris nostri præstet, hæc monita lucem adferent, ne, ut nonnullis accidit, hallucinetur.

Monitum I. Scholasticus, quamprimum licet & potest, bonis suis se abdicet, nec expectet donec ab aliis exstimuletur. Non possum capere, scribit P. N. Vincentius Carrassa in ep. de med. Quo pacto sæculum tenaci proposito cum familia religiola mutarit, qui sæculi sarcinam & impedimenta gestit nihilominus circumferre: multò minùs, quàm possit Christo devinctus & cælo consecratus, terræ libens affigi, & terrenis vinculis gaudere.

Monitum II. Bonorum autem distributio, ut præscribit S. Pater noster c. 4. Exam. I. 1. & p. 3. c. 1. *Primum in res debitas & obligatorias, si quæ fuerint, & tunc quàm citissimè fieri potest facienda est: Si verò tales nullæ fuerint, bona in pia &*

san-

sancta opera, iuxta propriam devotionem, seu pauperibus distribuenda sunt, & omnis fiducia submovenda, eadem nullo tempore recuperandi; juxta consilium evangelicum, quod non dixit, da Consanguineis; sed pauperibus: ut id, quod perfectius est, sequatur, inordinatus affectus ad carnem & sanguinem exuatur, & ad eos recurrendi aditus præcludatur.

Monitum III. Itaq; Scholasticus bona sua non donet Consanguineis divitibus. Consilium Christi est, da pauperibus. Lucæ 18. Unde S. Hieronymus ad Demetriadem scribit: *Si vis perfectus esse, da pauperibus, non divitibus, non propinquis, non ad luxuriam, sed ad necessitatem: nil aliud consideres in illis, quàm paupertatem: laudent te esurientium viscera, non ructantium opulenta convivium.* Et S. Bernardus: *Res, ait, pauperum, pauperibus non dare, per sacrilegii crimen esse dignoscitur.* Atque hæc intellige, quantum citra scandalum, rixas & inimicitias, inde, ut docet S. Basiliius reg. 5. fus. *Oriri solitas, fieri potest.* Idem habet ordinat. Gen. c. 10. §. 10. *Ut pacis erga omnes & ædificationis ratio*

tio potius habeatur, quàm commodi ullius temporalis.

Monitum IV. Quod si verò Consanguinei verè sint pauperes & indigeant; juxta ordinem charitatis, cæteris paribus, aliis pauperibus præferendi sunt. Indicat id Ordinatio Generalis antè citata, his verbis: Attendatur, an is, qui disponit Consanguineos pauperes habeat. Laudat id quoque S. Ambrosius 1. Offic. c. 30. ita scribens: *Est & illa probanda liberalitas, ut proximos seminis tui non despicias, si egere cognoscas*: melius enim est, ut ipse subvenias tuis, quibus pudor est sumptum ab aliis deprecari, aut alicui subsidiū postulare necessitati: non tamen ut illi eò ditiores fieri velint, quod tu potes conferre pauperibus: neque enim propterea te Domino dicasti, ut tuos divites facias. Hæc Ambrosius. Sic S. Antonius partem bonorum concessit amicis, teste S. Athanasio, & S. Fulgentius Matri indigenti.

Monitum V. Si dubitaret Scholasticus, num Consanguinei verè essent pauperes, & num majoris perfectionis foret, dare Consanguineis hujusmodi bona, quàm

D

aliis

aliis, propter parem vel majorem ipsorum penuriam, res transigenda est, ad declinandum erroris periculum, ex arbitrio aliorum, scilicet, unius, duorum, vel trium, quos cum approbatione Superioris, renunciaturus elegerit, ut præscribit S. Pater noster in Exam. c. 4. §. 3. Et horum iudicio securè stabit.

Monitum VI. Si quis motus suâ devotione, vellet bona sua, vel eorum partem, in Societatis subsidiû dispensare, ex mente S. Patris nostri p. 3. Const. c. 1. Lit. H. haud dubiè opus faceret majoris perfectionis, alienationis & abnegationis universi amoris proprii, non descendendo tenero quodam affectu ad particularia; quin potiùs exoptando majus & universalius bonum Societatis, ei, qui ejus universæ curam habet, judicandû relinquat, num applicari huic potiùs loco, quàm illi in eadem Provincia, ipsius bona debeant: quandoquidem ille meliùs, quàm quisquam alius intelligere potest, quid conveniat & quid maximè urgeat in omnibus ejus locis. Nihilominus si animi propensio in quoquam cerneretur ad determinatum locum, certior

tior fiet Præpositus Generalis, ut dispi-
ciat, an sit aliquid hujusmodi imperfectio-
nis tolerandum, sperando, quod ea cessa-
bit aliquando, supplebitq; Divina Boni-
tas, quod ad majorem ipsius perfectionem
deesse cernitur. Ita ad verbum S. Fun-
dator l. c.

Monitum VII. Denique Scholasticus Societatis
bona sua omnia integrè abdicet, nihil sibi reser-
vans. Error, ait P. Carrasa, epist. citatâ. eorum,
qui abjiciunt quidem sua; sed ex iis aliquid sibi se-
ponunt; sicq; illa volunt Deo consecrata, ut inde
sibi partem retineant. Non placet hæc in Domo
Dei sectio timida & diffidens. Christus apud Lu-
cam c. 18. *Omnia, inquit, quæcumq; habes, vende:*
ut nudus nudum Christum sequare. S. Hierony-
mus epist. ad Demetriadem: *si vis, ait, perfectus*
esse, non partem bonorū tuorū vendas, sed omnia:
& S. Bernardus in illud: *Ecce nos reliquimus*
omnia, scribit: Religiosus nihil sibi retineat, nihil
suis, ne modicum fermentum totam massam cor-
rumpat. Imitetur itaque Scholasticus R. P. Mau-
ritium de Buren, qui promptissimo animo sua di-
misit Dominia; & rogatus num in tam amplis
fortunis relinquendis difficultatem experiretur, il-
licò subjunxit, sibi non magis arduam, difficilémq;
videri istam, sed & bonorum omnium totius mun-
di abdicationem, quàm si pomum puero donasset.
In vita m. s.

Hæc qui servaverit, mentem S. P. N. & So-
cietatis in distributione bonorum explebit, &
gaudebit in die novissimo.

S. CATHARINA
VIRGO MARTYR.
Sponsabo te mihi
in sempiternum of. 2.

van opstal delini.

H. Gause fecit.